

AKR

İiöde

HALKEVİ

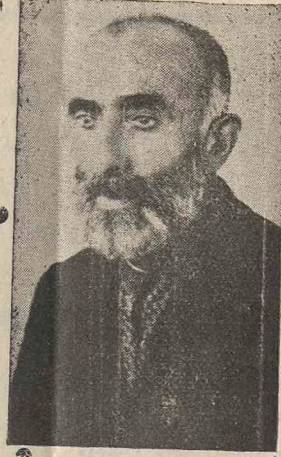
Sayı : 47

1 nci Teşrin 1940

Yıl : 4

1934

Kemal

Ustâd
İ. Hakkı Eroğlu

Muvakkat olsa da mes'ûd olmak bence mümkündür
Cihanın şu mukassî lânei mihnetkarînde .
Biraksınlar beni تنها: emelpîrâ hayalimle
Yeşil yaprakların zillî keşîfi esmerînde .

AKPINAR

NİĞDE HALKEVİ DERGİSİ

«Akpınar» Bu nüshasını Niğdeli, Muallim İbrahim Hakkının eserlerine ve hayatına tahsis etmiştir. Mahviyet ve tevazula örülmüş kat kat örtülere bürünen İbrahim Hakkının şahsiyetini tanıtmakla Mecmuamız, maksadı uğrunda büyük bir adım attığına kanidir.

İbrahim Hakkı Eroğlu

Kırk yıldanberi Niğde Vilâyetinde seçkin bir muallim, âlim, fazıl ve kuvvetli bir şair olarak tanınmış bulunan üstad İbrahim Hakkı Eroğlu'nun şahsiyeti ve eserleri hakkında şimdiye kadar Vilâyet içinde ve dışında bir tahlil yapılmamıştır. Bu hâl üstadın eserlerinin neşredilmiş olmasındandır. Şöhretinin Vilâyet dahilinde ve mikdarı pek az olan şiir sevenler yanında yayılmış olması ise onun eserlerini yakından bilen beş on talebesinin ve Niğdede onunla mülâkî olan münevver dostlarının şurda burda yaptıkları propaganda sebep olmuştur. Yalnız İb. nülemin Mahmut Kemalin (Son asır Türk şairleri) adındaki eserinde üstadın kısa bir hâl tercümesile bir iki kıtası dercedilmiş ve böylece şehrimizin bu muhterem sîması

memleketin kültür ve edebiyat meraklılarının dikkat nazarına konulmuş bulunuyor.

Bu defa Niğde Halkevi gençlerinin kadirşinas teşebbüsleri, (Akpınar)ın bir nüshasını üstadın şahsiyetinin tahliline ve eserlerinden bir kısmının iktibasına imkân verdiği için böyle bir maksada yardımcı olmağı büyük bir şükran borcu bildim. Ve üstadın eski bir talebesi ve onun hususiyetlerini bilen ve eserlerinin hemen hepsini okumuş bir dostu sıfatile bu satırları yazmğa koyuldum.

Ancak, üstadın eski ve kendisine minnettar bir talebesi olmak ve hususiyetlerle eserlerine vakıf bulunmak onun eserleri hakkında mu-talea yürütmeğe kâfi bir imtiyaz mıdır ? Şüphesiz değil... Böyle bir tahlil ancak salâhiyetli edebiyat ve sanat tenkîçilerinden beklenir. Bununla beraber bizim şu denemelerimiz ve mecmua ile arzedilen eserlerinden

parçalar o sanat üstadlarının dikkat nazarını Hakkinin eserleri üzerine çeker ve onun hakikî sanat hüviyetinin belirmesine hizmet ederse Halkevi gençlerinin teşebbüsündeki maksad husul bulmuş sayılır.

* *

Ben bu defaki denemeimde üstadın yalnız şairlik cephesile meşgul olmak isterim ve tahlilimi de onun şu anda elimde bulunan kendi elyazısı ile bir araya getirilmiş şiir mecmuasındaki yazılarına istinat ettireceğim. Filhakika üstadın kendi yaptığı bir tasnife - buna istatistik demiyelim, zira mısraların istatistiğe vurulması pek malî bir zihniyetle hesaplama işi olur - göre 363 ü kıta 52 si rübaî, 33 ü mesnevî, 19 u gazel, 13 ü sone, 13 ü beyit, 12 si nazım, 9 u murabba, 5 i kaside, 3 ü müseddes 3 ü mısra, 2 si tahmis, 2 si muhammes olmak üzere (526) parçada (4451) mısradan mürekkep henüz bastırılmamış ve çoğu da hiç bir yerde intişar etmemiş bir şiir mecmuası vardır. Bu mecmuadaki manzumeleri şimdi tekrar ve zevkle gözden geçirmekle bahtiyarım. 1914 yılından öncelere raslıyan iki senelik İdadî talebeliğimle 1916 dan 1924 e kadar süren ve hemen her gün beraber geçirilen arkadaşlığımız bu (526) parça şiirden bir çoğunun tanzim sebeplerini ve hangi vaka ve hadise münasebetile yazıldıklarını bilmek fırsat ve şerefini bana vermektedir.

Üstadın şiirlerini toplamış olduğu mecmuada en eski tarih taşıyan bir

güzel nazîresi 1324 senesinde yazılmıştır. 1939 yılında yazdığı şu

*Başladı altmış altıdan sonra
Arzı endama gizlenen bahtım.
Rahatı mevt demleri yaşıyor
Sonbaharda filizlenen bahtım.*

kıtasında 66 yaşında olduğunu işrab eden üstad efkârı umumiye arz edilebileceğine kail olduğu şiirlerini demek ki otuz yaşından sonra yazmıştır. Bundan önce gazel, kaside, medhiye : cülûsiye ve saire kabilinden yazdığı manzumelerini ne toplamağa, ne de kimseye göstermeğe lüzum hissetmemiştir. Binaenaleyh üstadın şiir istidadının inkişafına en çok meşrutiyetin ilânı üzerine memlekette husule gelen fikir ve duygu hareketleri vesile teşkil etmiştir demek hata olmasa gerektir. Meşrutiyet hareketinden önceki irfan hayatımızın durgunluğu, üstadın da bu esnada medrese muhitinden başka bir tesire tabi olamayışı mutlaka pek erken başlamış olduğunda şüphe olmıyan şiir kabiliyetinin eski tarzı taklit vadisinden öte geçmesine sebep teşkil etmiştir. Halbuki meşrutiyetin ilânile beraber her tarafta faaliyete başlıyan ve esas prensibini (İttihadı islâm) teşkil eden Jön türklerin vatan, millet, iç ve dış politikadaki telâkkileri üstadın şiirlerinin hemen hemen bariz vasfı mesabesindedir. Bu noktaya bilhassa dikkat etmek lâzımdır.

Üstad gençliğini evelâ İstanbul sonra da Kayseri medreselerinde tahsil ile geçirmiştir. Fakat üstadın medrese

tahsili bir çok medreselerimizde olduğu gibi kitabî ve sathî bir (Kale yekûlü) ezberlemekten ibaret kalmamış bu tahsil onu Arabcanın ve Farscanın bütün klâsiklerine nüfuz edecek kadar kuvetli bir alâka ile bu iki esaslı şark diline bağladıktan maada bunların delâletile Divan edebiyatının inceliklerini ihataya ve Osmanlıcanın ağıdalı diline intibaka ve nihayet en temiz ve pürüzsüz Türkçenin de güzelliklerini sezmeğe ve onu mükemmelen maniye etmeğe ulaştırmıştır. Binaenaleyh üstadın kültürü Arab, Acem ve Osmanlı dillerinin klâsiklerinden mürekkep sağlam bir zemin üzerine kurulmuştur. Bu nokta malûm olduktan ve üstadın şiir kabiliyetine meşrutiyetin ilânile başgösteren kültür ve politik cereyanların en esaslı mecrayı açtığı da bilindikten sonra mecmuasını dolduran 526 parça şiirle üstadı hangi sanat ekoluna nisbet edeceğimizin tayini meselesine geçebiliriz zannederim. Söz buraya intikal edince müdalea yürütmek ve bir hükme vasil olmak hakikaten güçleşir. Şairliği vezin ve kafiye sözleri bir araya getirmekten ibaret addeden telâkkî mensublarınca 4451 mısra yazmış bir kimseyi şair saymakta zerre kadar tereddüt caiz değildir. Fakat şiiri malûm ve vazih hakikatlerin ifade dilinden ve kuru bir mantık çerçevesinden sıyrarak okuyucuyu biraz müphem ve gayri meşur duygular ikliminde dolaştıran bir sanat vasıtası kabul etmiş (Halîs şiir) taraftarlarınca üstadı kuvvetli bir nazım diye almak zarureti

vardır.

Şair olsun nazım olsun üstadın manzumelerinde bir hususiyet ve şahsiyet izleri var mıdır? Yoksa bu manzumeler belli başlı zirvelerden birine yaklaşmanın bir gayretinden mi ibarettir: yani taklit eseri midirler? Eğer bu manzumelerde bir orijinalite varsa bunların diğer orijinaler arasındaki yeri nedir?

Yok bunlar birer taklit mahiyetinde iseler üstad en çok hangi kuvvetin ve davanın tesiri altında hangi sanat adamı taklid etmiştir ve bunda ne dereceye kadar muvaffak olmuştur?

Benim zannıma üstad, eserlerinin heyeti umumiyesi itibarile geçmiş ve yaşıyan sanatkârlarımızın belli başlılarından hiç birini taklid etmemiştir. Onun şahsına mahsus bir nevi ve hiç bir ekole girmiyen bir üslubu vardır. Şahsiyet ve üslub bakımından bu derece taklitten kurtulmuş olan üstadın bütün bu yazılarında güttüğü dava aceba nedir? Cemiyetimizin şu otuz senelik - ki onun eserlerini verdiği devirdir - hayatının fikir ve duygu cereyanlarından aceba hangisini benimsemiş ve hangisinin nazım dilile propagandası olmuştur?

Her şairin büyük, küçük bir davanın ya başında veya içinde olduğu inkâr kabul etmez. Üstad bir hüsün mabudesinin visalile mi kararsızdır? Rind ve lirik bir cezbe ile mi coşmuştur? Bir sınıf cidalinin galebesile kavrulan asî bir zekâmıdır? Yoksa bütün bir insanlık refahi veya akibeti davasıyla muztarib

veya bir hilkat muamması karşısında muayyen bir vaziyet almış mütefekkir veya bir filesof mudur? Üstad hakikî fikir ve duygu adamlarının mutlaka dokunmak mecburiyetini duydukları bu büyük meselelerin hemen hepsine birer vesile bulup ya bir kıta veya manzumesinde, bazan pek ciddî ve ağırbaşlı bazan nükteli ve mizahî, bir kalem darbesile temas etmiştir. Fakat bu büyük davalardan hiç biri bütün yazılarının mihveri olmamıştır. İz-tirab onun hayatında pek az yer tutar gibidir. Çünkü o kayıtsız ve şartsız mümindir. Mümin adam sarsıntısız adamdır. Şiirse bir buhranın ve sürekli bir yanıp kavrulmanın, meseleleri halledememenin mahsulüdür. Üstadın kalemini çok defa tehiz eden dar ve hareketsiz Niğde muhitinin ufak tefek hadiseleridir. Şairi yaşadığı muhiti aksettiren bir ayna kabul edenlerce üstad bu dar muhitin intibalarını mükemmelen ve kendine mahsus bir eda ile aksettirdiği için tereddütsüz bir mahallî şairdir. Onun hususîliğide işte en çok buradadır.

Üstadın şiir istidadının inkişafına ikinci meşrutiyetin ilânının büyük bir fırsat verdiğini söylemiştim. Bu devir edebiyat tarihimize ehemmiyetli bir yer tutan, tesiri itibarile şumullü, kalem ve fikir sahiblerimizi iki zümrede toplayacak kadar hararetli bir davaya sahne olmuştu. Fikret - Akif gavgası. Üstadın mizacı, kültürü ve terbiyesi bu gavgada Akif tarafını iltizama saik olmuş ve onun metin ve sebatkâr

seciyesi işte bugüne kadar bütün düşüncelerinde o mücadelesin argumanları ne ise onları aynile ve mütemadiyen tekrara mecbur etmiştir.

Mahud mücadele bir an için hatırlansın: Saflardan birinin başında septik ve teamüle asî bir kumandan... ötekinin önünde ise sekter ve biraz da demagog bir General. İşte bu ikinci saffın bayrak çekmesindeki bütün sebebler üstadın hayatı müddetince yazılarının tesir ve ilham kaynağı olmuştur. Bu sebeblerin başında din davasının yer tutduğunu söylemeğe hacet yok.

Üstadın hayatı memleketin en büyük değişikliklere sahne olduğu bir devir içinde geçmiştir. Mutlakî bir idareden meşrutiyete intikal, Trabulus ve Balkan harbları, umumî harp faciası ve mağlubiyet, Cumhuriyet devri ve inkilâb.... Bütün bu tarihî vakiaların üstadın ruhunda nasıl bir tesir yaptığını bir seri halinde takib etmek mümkündür. Onun yazılarının en galip tarafı fikir ve mantık olduğu içindir ki içinde yaşadığı bu hadiselerin yalnız tesirini yazılarında canlandırmakla kalmamış bunların sebep ve neticelerini de orada izaha ve tefsire uğraşmıştır. Sebeb ve neticeleri ancak din gözlüğüyle görmüş olmasını ilâveye lüzum yoktur. İzah ve muhakemenin bugünkü şiir telâkkisinde ne kadar uzaklara atılmış olduğu da malûmdur.

Üstad hadiseleri kendi gözlüğüyle görmiyenlere karşı bazan nüktedan bir müstehzî, çok defa haşın ve amansızdır. Toleransı azdır. İnhinayı

hiç bilmiyen ve sevmiyen mizacı ferd ve cemiyet kuruluş ve yaşayışındaki dinamizmanın zaruriliğini ona teslim ettirmemiş ve bundan dolayı muayyen ve müteamil kalıplara girmiyenleri, anane ve kaideden inhiraf edenleri bazan merhametsizce tenkide sevkeylemiştir. Bu tenkid arzusu onu başarılması hakikaten zor bir vadiye de sürüklemiştir. Hiciv vadisi. Bu sahada cidden muvaffak olmuş yazıları vardır. Anane ve kaide bağılılığı, istişhad merakı manzumelerinde sık sık atalar sözünden onu istianeye mecbur etmiştir. (Tünel eğlenceleri) adındaki 182 kıtası İran edebiyatından tazmin edilmiş birer berceste mısraa üçer mısra eklemekle meydana gelmiştir. Bu kıtalar haricinde kalan 250 ye yakın kıta ve rubâisi - hikmetfuruşluk demiyelim - fakat kütlece nizamlaşmış ve kararlaşmış, harcı âlem düşüncelerin vezin ve kafiyeye sokulmuş birer ifadesidir. Kütle hissiyatına fazla uygunluk üstadı tettebbu edenlerce belki onun en zayıf tarafı addedilecek ve yazılarındaki samimî ve tabîî akış, üzüntülü bir arayış ve duyguları bir tasfiyeye tabi tutuş yerine her tevarüd eden fikri ve hissi nazma çekmek ve binnetice biraz da grotesk bir gelişigüzelliğe düşmüş olmak suretinde kabul olunacaktır.

Herkesçe ittifak edilecek bir cihet üstadın üslubundaki pürüzsüzlük ve hatasızlıktır. Eşsiz bir gramer ve luğat âlimi olan üstadın manzum ve mensur bütün yazılarında ne bir şive ayrılığı, ne küçük bir takit, ne de

tereddüdü mucib bir ibham alâmeti bulmak mümkündür. Onun (Mustafa Kemal Paşa), (Seferberliğin meşum hatıralarından - bir ailenin felâketi) (Seadet ve felâket) adlı üç tane de mensur piyesi vardır. Bu piyeslerde kullandığı ifade en temiz ve güzel Türkçe için örnek ittihaz edilecek bir ifade tarzıdır. Hele bir hamle de başlayıp yorucu bir çalışmaya katlanarak 1940 temuzunda bitirdiği Şeyh Sadînin (Gülistan) tercümesi başlı başına ve üstadın bütün ilim ve tecrübesinin üzerinde tekâşüf etmiş olduğu bir şaheserdir ki bunların tahlilini ayrı bir makaleye bırakıyorum.

Üstadın hakikî değerini ölçmekten çok aciz bulunan şu satırlarımla kendilerini rahatsız etmiş ve onu sevenleri hatalı yollardan giderek incitmiş isem hepsinden afivler diliyor ve daha bitaraf yazıların intişarını bekliyorum. Şu satırlarla onun sükûnunu bozmuş olmaktan hakikaten endişe ediyorum. Çünkü o bundan on sekiz yıl önce söylediği gibi :

Muvakkat olsa da mes'ut olmak bence mümkündür
Cihanın şu mukassî lânel mihnet karininde .
Bıraksınlar beni tenha: emelpirâ hayalimle
Yeşil yaprakların zillî kesifi esmerininde .

Yeşil yaprakların koyu gölgelikle-
rinde hayalile baş başa kalmaktan başka hiç bir şey istemiyor. Kendi kendine kâfi gelen bu büyük ve müstağni ruh için bundan başka zaten bir hayat felsefesi olabilir mi ki?....

Mehmet Naci Ecer

HAYATI

İbrahim Hakkı Eroğlu 1290 - 1874 tarihinde Niğdede doğmuştur. 1297 tarihinde mahalle-sindeki kur'an mektebine girmiş, üç sene son-ra hafızı kur'an olarak çıkmıştır. İbrahim Hak-kı Eroğlunun kendi el yazısıyla verdiği notta: [O zamanlarda ilk mektebler yoktu.] şerhini iğtina ile koyduğuna bakılırsa [İlk mekteb ol-saydı oraya girerdim.] manasını çıkarmak yerinde olur.

301 de rüşdiye mektebine girmiş, arızasız bir tahsil ile 305 de bitirmiştir. 305 de tahsi-line devam etmek üzere İstanbula gitmiş ve 3 sene bir medresede tahsil görmüştür. 308 de İstanbul'dan dönen İbrahim Hakkı Eroğlu ya-rım bıraktığı bu tahsiline Kayseride devam etmiş, 316 da bitirerek Niğdeye dönmüş ve Maarife intisab etmiştir.

İlk memuriyeti [Kalaltı ibtidai muallim evvelliği] dir, 316 dan 325 şe kadar devam etmiştir. İbrahim Hakkı Eroğlunun ilk şiire ne zaman başladığı hakkındaki izahatı, hiç bir şey söylememek mutad olan üstadın anlamak mümkün değildir.

Elimizde bulunan şiir mecmuasında rasthya-bildiğimiz en eski manzumesi 324 tarihli:

Ey vatandaşlar, aman! tevhidi efkâr eyleyin
Sağyedin allah için teşriki kuvvet namına
Ey kalem, ikdam edüb tasvîr kıl efkârımı
Tercümanı kalbi pâkim ol hakikat namına

mısrarlarıyla biten gazelidir.

Bu gazel şiire henüz başlamış bir kalem-den çıkamıyacağına göre İbrahim Hakkı Eroğlunun ilk kalem tecrübeleri var demektir. 316 dan 325 şe kadar devam eden (Kalaltı muallim evvelliği) esnasında İbrahim Hakkı Eroğlu ilâve-i memuriyet olarak 6 sene idadînin farisî muallimliğini de ifa etmiştir. 325 de idadînin türkçe grubu muallimliğine tayin edilmiştir. Bu muallimliği sırasında, 329 dan 332 ye kadar kendisinin feyizyab olduğunu İbrahim Hakkı Eroğlu hakkında çocukluk ve talebelik intibahatı çok zengindir.

Uzun ve heybetli bir vücudu biraz daha yük-selten mütenasip bir baş, beyaz bir yüzle teza-d teşkil eden siyah saç, sakal ve kiprik ..

Derin, manalı ve daima mütecessis, par-lak ve siyah bir çift göz .. tok, perdesi daima yavaş bir ses ..

Uzun latasının altında yalnız diz kapaktan aşağısının ufak açılışlarıyla dim dik ve jetsiz yü-rüyen bir vücut ..

Muallim İbrahim Hakkı bu heybetle sınıfın kapısında bir lahza durur. Ve bütün sınıfı süzer.

Bu lahza, derse çalışan, çalışmayan, vazife-sini yapan, yapmayan, yeni yapılmış bir suç veya muzibliğin heyecanını taşıyanları seçi-vermek için kâfi bir andır.

Muallim İbrahim Hakkı her şeyde olduğu gi-bi muallimlikte de nizamperver, tertibli, doğru, vazifesinastır. Üç sene süren talebelik haya-tında İbrahim Hakkı Eroğlunun derse gelme-diğini değil, bir kaç dakika olsun geç geldiğini hatırlamıyorum.

İbrahim Hakkının bu vasıfları kendisini titiz, asabî, çalışmayanlara karşı oldukça da insafsız ve sert yapmıştır.

Bir üstünün yanlış okunuşu, bütün bir sınıf içinde ufak dikkatsizlik eseri göstermek, bir az sağa sola kılmak, ... Okunan ezber parçasında bir parça duraklamak muallim İbra-him Hakkıyı titizlendirmeye kâfi sebeplerdendi. onun vazifeperver ruhu .. vazifede aksak ka-bul etmezdi .. K a b u l etmek lâzımdır ki İbrahim Hakkının bu hali eski İdadînin kabi-liyetsiz talebelerinin istifasında amil olan sebep-lerden biridir. Şair İbrahim Hakkının ilham kay-nakları fevkalâde mütelevviğdir.

onun perî ilhamı derunî ve haricî her hadise üze-rinde kanat çırpıştır. Birgün İbrahim Hakkı-nın felsefî bir tefekkürüne seyir veren kalemi, başka birgün kayardıyı terennüm eylemiş, ze-manın siyasî, ictimai, iktisadî her hadiseesi ruhunda aksülamel yaratmıştır.

Balkan harbi, umumî harp, yeni bir bağı ih-yası, bir valinin icraatı, terfii, azli, nasbı, maaş verilmemesi, istiklâl savaşı, cumhuriyetin ilânı .. A t a t ü r k ü n meclisten çıkarıl-maşı için verilen taktır.. Hep hep İbrahim Hak-

KİT'A

kının kalemine cereyan veren müşevviklerdir.
Meselâ Balkan harbi duygularını 329 da ..

«Ser der havayı kibrü gurur olduğun gibi
Birgün kemâli hürmetle işbu rayetin ..
Pişinde secde eyleyeceksin .. fakat o gün
Bilmem olur mu faydası son nedametin?»

itabile biten şiirinde ifade etmişti. Hadisat İb-rahim Hakkıyı ne kadar haklı göstermektedir.

332 de İdadînin sultanîye kalbedilmesi üzeri-ne Sultânî ilk kısma baş muallim tayin edilmiştir. Bu tayinle İbrahim Hakkı terfi gören her arka-daşına mukabil, tenzili sınıfa uramıştı.

Maruz kaldığı bu halin aksülâmelini aşağıda-ki kit'alarile ne güzel ifade etmiştir:

KİT'A

Her hali tabîi görebilsem ne olurdu ?
Düşvar pesend taabîğdan âlemde neler
çektim ..
Bektaşî lākayd gibi-. bir gün eşekten
Düşmüş te demiş: «çok iyi zaten ineecek-tim»

KİT'A

Kalmaz bu dehri Bukalemun bir kararda
Her leylisar münce olur subhı envere
Bahtın bugün siyaha bürünmüşse verme
renk
Sabit değil, yarın da girer rengi diğere..

Muallim İbrahim Hakkı bir parça da galiba si-yasete karışmak istemiştir. Fakat öyle anlaşılı-yor ki muhterem muallimin elleri siyaset çana-ğına girerken yanmıştır. İtilâf ve ittihad gavga-larının Niğdede yarattığı dağdağaya bir parça gönlünü kaptıran üstad duygularına şöyle yol vermiş:

Kat'i ümid eylesin «Hürriyeti itilâfçılar»
Mülki osmani semayi ittihad altındadır
Ezkaça birkaç muhalif reyimiz çıkmışsa da
Niğde sancağı livayı ittihad altındadır.

Fakat itilâfçı bulunan maarif müdürü Kemal İbrahim Hakkıyı muallimliğe gayri lâyük işlerle uğraştığından dolayı vazifesinden azletmiştir. ve üstada:

Azleyledin süale bile görmeden lüzum.
Baktın da ağzına bir iki beyni nursuzun.
Zaten bu şanlı âkibeti bekliyor idim.
Zira teyakkun etmiş idim: yıl uğursuzun

Nüktesini söyletmeğe sebep olmuştur.

Bu azil, bütün bir Niğdeyi dolduran İbrahim Hakkının genç talebesini feverane getirmiş, ma-arif müdürü bu yüzden yazı ve söz ile hayli hır-palanmıştır. Bilhassa bunların başında halen Adana muallim mektebi müdürü bulunan Naci Ecer gelir ..

Naci Ecer çok acı ve o zamanki genç yaşıle mütenasip heyecanı taşıyan bir mektubla muallimine reva görülen haksızlı-ğı şiddetle protesto etmiş, nihayet İbrahim Hakkının vazifesine iadesini temin etmiştir.

Muallim İbrahim Hakkı 336 da Darülhilâfe Farisî ve edebiyat muallimliğine tayin edilmiştir. Bir taraftan vazifesile uğraşırken diğer taraftan devrin siyasî cereyanları, türk milletinin o ze-manki fecî hali İbrahim Hakkının ruhunda ma-kes bulmuş ve mandacılara şöyle bir ta'riz sa-vurmaktan kendini alamamıştı:

Neden vesayete muhtac görüldü türkler aceb ?
Çocuk mu, bire mi, mağtub mu, akli ermez mi ?
Zavallı millet öküz beslemekten acizken
Siyah bahtı ana bir de [Manda] vermez mi ? ..

Muallim İbrahim Hakkı mütareke devrinin türk milleti için yarattığı acıları ruhunda yığarak bedbîn terennümlerin anası haline getirmiştir!

*Gir küçei âdâya, şebistanına uğra
Rahmeyleme, affeyleme, safheyleme,
doğra!
Dullar ve yetimler ayak altında sürünsün!
Enhayı vatan velvelei mahşere dönsün!
Taştan katı olsun yüreğin, görme, işitme!
affeyleme, safheyleme, hiç merhamet etme!
Bir kerre düşün! merhamet ettik de ne-
bulduk?
yak! yık! yürü! ez! parçala artık acımak
yok*

diye feryad ettiren sebep, İzmir işgalinde
yurddaşların uğradığı acı taarruzun İbra-
him Hakkının ruhundaki akisleridir.

Muallim İbrahim Hakkı, o zaman yurd-
dan ayrılan her şehir için ayrı ayrı mersi-
yelerle ızdırabını ifade etmiştir:

*Ey gözlerinin yaşları ırmak adana!
Mümkün mü seni bizden ayırmak adana!
Farzoldu bize harîmi namusumuzu
Telvis edecek elleri kırmak adana!*

Yine bu şehir için [Garip Adana] başlı-
ğıyle:

*Adananın altın biter ovası
Olacak mı canavarlar yuvası
Cennet havsına benzer havası
Gelin kurtaralım bu garib yurdu
Duracak gün değil, ey şanlı ordu*

Nakaratile uzayıp giden bir şiirle inlemiştir.

İbrahim Hakkı istiklâl savaşını ve inki-
lâbları günü gnüüne takib ederek Musta-
fa Kemale, İstanbulun istirdadına, Cumhu-
riyetin ilânına, Mustafa Kemalî meclisten
ayırmak için verilen takrire ait heyecanlı
ve tamamen millî, inkilâbperverane şiirler
inşad etmiştir.

Muallim İbrahim Hakkı koyu bir türkçü
ve milliyetçidir. Böyle olmakla beraber
uzun zaman devam eden medrese tahsili-
nin bütün duygularında sezilmemesi müm-
kûn olamamaktadır. na'rlernidan tutu-
nuz, hicivlerine kadar İbrahim Hakkı men-
şurunun her yüzünde dinî tesir sezilebilir.

Meselâ İbrahim Hakkının bütün benliği-
ni saran koyu bir türkçülük ve milliyet duygu-
sunda bile din tesiri bariz olarak sezilebil-
mektedir.

Meselâ:

*Din hissi, vatan duygusu, haysiyyeti millet
Elbette olur hârika ibdâna kadir
Sen de bu faziletler ebedi müctemi elbet
Ey şebli esed, anlı yiğit, şanlı bahadır.*

diye çanakkale kahramanı Mehmet çavuş
için haykırırken bile bu tesir görülmü-
yor mu?..

Fakat! İbrahim Hakkının her safhasında se-
zilen bu tesir hiç bir zaman kendisini muta-
assıb bir ruhun darlığı içine atmamıştır.

İbrahim Hakkı düşüncesinin selâmetini titiz-
likle koruyacak kadar taassubla mücadele et-
miş ve yenmiştir.

Angayı kühikafı sitiğna idim, bu gün
Gönlüm küçüldü serçe gibi indi daneye
Uysun dedim zamaneyi tab'ı bülendime
Baktım zamane uymıyor, uydum zamaneye

K I T ' A

Halkı ağlattığın yeter, vâız!
Vererek kendine zebani süsü
Yok mu Cennet? Biraz da gül, güldür!
Tatlı söz ekşi yüzlerin ütüsü

Öyle anlaşılıyor ki İbrahim Hakkı ömrünün
hemen her deminde parasızlıktan şikâyet etmiş-
tir. Filvaki üstadın geniş muhayyilesi kendine
tasavvur ettiği hayatı temin etmeyen imkânla-

ra her zaman saldırmış, zehirli iğneler batır-
mıştır.

K I T ' A

Biliyorsun ki ilâhi! Bu seferberlikte
Her şeyin kıymeti yüz misli tereffü etti
Yok mu büdcende senin masrafı fevkalâde
Keremin gözlüyorum, tabı tüvanım bitti.

K I T ' A

Biz dostlara ikram ederiz sen de hakaret
Esrarı hafiyen ne ise bildir ilâhî!
Maksudun eğer kullarına benzemekse
Biz az veririz, sen kerem et çok ver ilâhi.

Darülhilâfedeki vazifesi lağvedilince İbrahim
Hakkı üç sene açıkta kaldı. Bir ticarethanede
kât blikle geçindi.. Şiir mecmuası bu devirde
edinilmiş intibaların mahsulü ve ticaretin hile-
leriyle inceden inceye alay eden parçalarla do-
ludur.

Muallim İbrahim Hakkı 926 da tekrar mu-
allimliğe avdet etmiş ve Maden muallimliğine
tayin edilmiştir. Bu tayinin sebep ve İbrahim
Hakkı üzerindeki tesirlerini aşağıdaki şiirinde
pek alâ bulabiliriz.

Taliden Şikâyet

*Herkes kahır yüzünden ererken lûtuflara
Erdim şu ben de ruhi lûluftan kahirlere
Naçiz katra zannederek attılar beni
Naçiz katrayım amma sığmam nehirlerle
Parmakla gösterilmeğe lâyık olur idim
Lâkin katılmak istemedim müştehlere
Olsun mu şimdi köyi sefalette nevhager?
Sığmaz iken şu kalbi rakikim şehirlere
Kahrolsun ihtiyaç! Yine kahrolsun ih-
tiyaç!*

Alûde etti işimi katil zehirlere

16 Teşrini sani 926 Salı

Madende İbrahim Hakkının bedbînâne te-
rennûmleri vardır:

Meselâ:

*Müdürdüm bir zamanlar.. Yardak oldum
Mükellef bir kasırdım çardak oldum
Ne düzgün bir kumaştım kardak oldum
Hulâsa: Eski çamdun bardak oldum.*

Gibi.

Nihayet 927 yazında o zaman Niğdede bulu-
nan Maarif emini İsmail Habibin huzurile İbra-
him Hakkı için bütün talebesi tarafından bir
gün tertibedilmişti. İsmail Habibin huzurile
okunan eserleri ve kendisi hakkında irad edi-
len senâkâr hitabeler üstadı heyecana düşü-
rerek dilinden dökülmek için hazırlanan duy-
gularının gözlerinden kaynamasına sebep ol-
muştu.

O ders yılı başında merkez Dumlupınar o-
kuluna tayin edilmişti.. Oradan Sakarya o-
kuluna nakledildi, 1 Şubat 933 tarihinde arzu-
sile tekaüd oldu.

İbrahim Hakkının son muallimlik devrinin
bizde bıraktığı intiba fevkalâde manalı ve
ibretaverdir. Bir talebe olarak değil, bir mu-
allim arkadaş olarak beraber bulunduğu tale-
besi ile samimî bir vekarla müterafik ciddiyet
tesisine muvaffak olmuştur.

Yanında bulunan baş muallim ve muallim talebeler
kendisinin her külfetini ihtiyara hazır oldukla-
rı h lde, ihtiyar yaşınının verdiği müşküle
rağmen, vazifesini tam bir intizam ve ciddiyet
dairesinde ifa etmiş, kendisine gösterilen hür-
meti, menfaati veya istirahatı uğrunda kullanmak
tenezzülünde bulunmamış, ne bir dakika geç kal-
mış, ne lüzumsuz yere bir gün vazifesini ihmâl et-
miştir. Resmi geçitlerde, diğer nümâyişlerde
mütebariz şekil, hâl ve tavrile küçük talebesi-
nin başında yer alır.. Vazifesinin bu icabından
kurtulması en küçük bir arzusuna bağlı iken
tenezzül etmezdi.

İbrahim Hakkının intibak kabiliyeti ve
taassubsuzluğuna en mükenmmel misâli bu
devirdeki muallimliği gösterir.

Vaktile sert, en ufak kusurlara en şiddetli mukabele ile cevap vermekten çekinmeyen İbrahim Hakkı, yeni terbiyenin icabı olan hilmi, mülâyemeti, müsamahayı, şefkati, mutavaatı öyle güzel temsil etmiştir ki yeni mezun pek çok arkadaşlarına adeta hüsnü misâl teşkil etmiştir.

Muallim İbrahim Hakkı fevkalâde mütenevvi mevzuları terennüm etmiştir. Bütün bu tenevvülerin hepsinde birleşen tek nokta, fevkalâde ince bir nükte ve tarz, çok derin bir istihzadır. En ciddî mevzuların cinaslı noktalarını bulup çıkarmak, kendisine has ince bir telmih, dokunaklı bir târiz, sevimli bir nükte ile ifade etmek gönülleri İbrahim Hakkıya bağlayan bağlardır.

Niğdede çıkan Feryad gazetesine :

K I T ' A (*)

Gözüm kararı okurken bu hafta Feryadı
Elimde simsiyah oldu lâtife bellemeyin !
Eğer devam edecekse bu halde, en başına
Kalın yazıyla yazılsın : «Sakın ha ! Ellemeyin»

(*) O haftanın Feryad gazetesini simsiyah, berbat bir halde çıkmıştı.

K I T ' A

İhtiyar olduğuma bakma, başım hoş değil
Âdem evlâtlarının pek okadar kartile
Sade kahve içerim amma yemekten sonra
Altına şöyle biraz tatlı yemek şartile

K I T ' A

Niğde bakımsızsa da dilber yine
Gülleri fersûde gülistan gibi
Kıymetine hey'eti vermez hâlel
Köhne çul altında küheylan gibi

Tekaüt olduktan sonra İbrahim Hakkı boş durmamıştır. Bu devirde biraz âfâkî mevzuları terennüm etmiş, meselâ kaya ardıyı methetmiş, Niğdeyi ballandırmış, bazı mizahî şiirlerle bağından kestirdiği ağaçların odununu methetmiş ... Gülistanı tercüme etmiştir. 66 lık bir ömrün bin tesallütünden bütün bir zindegî ile çıkan bu kudretin yeni eseri hakkındaki mutaleayı; bu işten anlıyanlara terketmeği faydalı bulurum.

Mecmuasında İbrahim Hakkının aşkı hemen hiç terennüm etmediği görülür .. Her şeyi, her hadiseyi ince fiskelerle okşayan üstadın kalemi aşka bu kadar bigâna kalmış mıdır ?..

Filhakika üstadın mecmuasında aşkı gerek mutlak, gerek izafî olarak terennüm edilmiş bulmuyoruz .. Ancak yine kendine has ince bir nükte ile temas edip geçtiği bu bahiste :

Veçhinde taravetten eser kalmamış amma
Meşhut eseri işve henüz didelerinde
Dehrin sadematile yıkılmışsa da cami
Halâ duruyor, minberi, mihrabı yerinde .

Kıtasile muttasıf olduğu ince tecessüs kabiliyetini kullanarak güzel bir kıtayı bize armağan etmiş bulunuyor .

Diğer şairlerle de üstadın münasebetleri bazan takdîrîkâr, bazan mütavazı, bazan müstehzî, bazan cinaslıdır .

Mehmet Akif için :

Benzetenler oluyor hazreti üstadı beni
Benzemem amma yine çıldırıyor, hoplıyorum.
Kaldırıp hirmeni ırfanını gitti Akif
Ben onun geçtiği yollarda başak topluyorum.

(Tayflar geçidi) ilhamile Abdülhak Hâmide ithaf edilmiş bir kıt'asında :

Şair İsa nefsi ihyayı emvat eyledi
Eyler a . bir şaire işbu meziyyet çok mudur? -
Benzetirse hamei muciz beyanı Hâmidi
— Benzemez mi ? - Surû İsrâfile hakkım yok mudur .

Fikret için :

Tarzı beyanı Fikreti tercih eden ! Sana
Tek sade bir sual surayım, haydi, ver cevab!
Habgiranı gaflete dalmış olanları
Bidar eder mi nağmei ahestei rûbab ?..

Şair taslaklarından birini de şöyle iğnelemişti :

Her geleni ağzına nakleyliyor
Şiir deye yavegû bir şuara taslağı
Birbirine değmedik rabitasız sözlerin
En iyi tarıfidir : İt kılı, postal bağı ..

İbrahim Hakkının kendi hakkındaki düşüncesi de tavazuile tev'emdir.

Hayîde müedda ve eda tarzı kadîmin
Hiç kıymeti yoktur yeni halkın nazarında
Hakkı ! Eğer eş'arını satmak diliyorsan
Talib bulunur, Eskilere bat pazarında .

Bu gün İbrahim Hakkı ne yapıyor .. Belki yine bir çok şeyler yapıyor .. Fakat işte kendi ağzile yaptığı şey ..

Galiba meddibas ar illeti var zevkimde
Çekilip bir köşeye kendimi göstermiyerek
Kimsenin göz komadan etlisine, sütlüsüne
İsterim halkı uzak bir köşeden seyretmek.

Hüseyin Ulusoy

BİR ÖMRÜN ZAFERİ

Niğde Halkevi, ötedenberi çıkarmakta olduğu Akpınarın bir nushasını da ömrü, Niğdenin ırfan hayatında temiz bir pınar gibi ak, pak akmış olan emekli öğretmen İbrahim Hakkının gençliğe ve genç öğretmenlere daima nurlu bir örnek teşkil edecek olan hayatına tahsis ettiğini işittiğimde derin bir kıvanç duymuştum .

Kendisinden övünülerek bahsedilebilecek bir değerde olan bu öğretmen hakkında eminim ki: Halkevimiz çok değerli belgeler derliyerek İbrahim Hakkıyı sosyal muhite daha iyi tanıtmaya imkân bularak yüksek kadirşinashlığını ortaya koymuş olacaktır . Ben de bu yoldaki çalışmaya şu değersiz yazımla katılmak isterim .

İbrahim Hakkı, 37 sene önceden kalealtı okulunda ilk öğretmenimdir .

Okuma ve yetişme hayatımın başlığında bana da muhtaç olduğum ilk feyzi o vermiştir . İbrahim Hakkıyı, meşrutiyetin ilânından önceki senelerde de İdadî farisi öğretmenliğine geçmiş, bir taraftan gelişen ve genişleyen ruhu ve tettebbuu ile sâdinin gülüstan, sümbülüstan ve bostan gibi eserlerini çok iyi kavrayıp, verdiği derslerinde acem dilini öğretmek kadar da Sâdinin hikâye ve tavsiyelerinden çıkardığı manalarla gençliğe inkılâpçılık fikirleri aşılmaya muvaffak olarak verdiği feyzin şumul ve sahasını çok genişletmiştir.

Daha sonraları da yine ilk öğret-

menliğe dönmüş ve bu vazifeden emekliliğe çıkmıştır.

Bugün bahtiyar yaşlılığını yaşayan bu öğretmen incelemeğe değer bir çok yönleri var. Öğretmen Hakkı, edebiyatçı Hakkı, kuvayi milliyeci, yurt sever Hakkı, nihayet inkilâpçı ve cumhuriyetçi Hakkı.....

Bütün bu Hakkı'lar, engin ve o nisbette mütevazı ve hatta meziyyetlerinin başkaları tarafından açıklanmasından bile çekinen ve sıkılan ve her tanıştığının ruhuna ılık ılık akan değerli şahsiyetlerdir.

Bu öğretmeni inceliyen bir insan eline bir pırlanta almış gibi oluyor. Bir pırlanta, çevrilen her yüzü, kuvvetli parıltısıyla seyircisinin ruhunu estetik olarak nasıl cilalarsa bu kıymetli öğretmeni de yukarıda yazılı vasıflarile inceliyen bir insanın böyle bir tesire tutulmaması kabil değildir.

Bence öğretmenimizin bu vasıfları iki temel karakterine dayanır.

Birisi realistiği, diğeri de çılgınca yurt severliğidir.

İbrahim Hakkı ismi gibi Hakkı, sözün kısası Hakkıdır. Doğruyu, iyiliği kuvvetle sezer, görür ve kanaatlerini de cesaretle ortaya koyar.

Kendisi ilmiye meslekinden yetişmiş olmasına rağmen, yakın tarihimizde bu meslek mensublarından gördüklerimiz bir çokları gibi, onu hiç bir zaman, inkilâbın hamleleri karşısında ruhî buhranlar geçirmiş, sendelemiş veya yıkılmış olarak görmedik.

O zamanın sarıklı İbrahim Hakkısı, Niğde kuvayi milliyesine, yur-

dun en buhranlı demlerinde teşkilâtçı bir ruhla girmiş, hatta bu yüzden maduriyete bile uğramamıştır.

Hayatın çok defa dikenli bir yol olduğunu ve onu icablarile kabul etmek lâzım olduğunu, fazilet; günün birinde yumruklansa bile onun er geç kalkınarak daima ayakta, dimdik duracağını bilen İbrahim Hakkı belki o günler çok üzölmüş, geçim sıkıntısına da uğramıştır. Fakat hiç fütür getirmiyerek Vatanın kendisinden beklediklerini serin kanlılıkla yapmağa savaşmıştır.

O günleri böylece geçiren bu emekli Öğretmen, bu gün de her benimsediği yeniliği ve iyiliği Niğdenin sosyal bünyesine mal etmek, hususunda gençlerle el ele vererek, bu günkü yaşlılığında da Niğde Halkevinin fikir ailesi arasında çalışmaktadır.

Bu durum, İbrahim Hakkının realistiğinin yurt severliğinin en canlı delillerindendir.

İbrahim Hakkı, aynı zamanda içli bir şair, kuvvetli bir dilcidir.

Edebî meziyyetlerini izaha bramşım müsait değilse de, dilciliği hakkında şukadar diyebilirim ki :

Harf inkilâbımızın ilk günlerinde, Niğdede idarî bir vazife verdiğim zamanda okulumuzda kurslar açmıştık, hepimiz bu harflerin acemisi idik. O zaman, bu değerli öğretmenenden yine çok faydalanmıştık. Kelime ve cümle teşkilinde, sesli ve sesiz harflerin fonetik dizilişinde, daha bir çok hususlarda bu öğretmenimiz, bugünkü kaidelere aşağı yukarı uygun bir takım esaslar or-

taya koyup bizlere de öğreterek yolumuzu aydınlatmıştır.

İbrahim Hakkı, vaktile çok otoriter bir öğretmendi, talebeliğimizde bir taraftan derslerini seve seve takip eder, bir taraftan da kendisinden çok korkardık.

Hayat bizi, de öğretmenimizin safına kattığı zaman anladık, meğer bu öğretmenimiz, hususî hayatında ne kadar yumuşak ve cana yakın tatlılıkta imiş. Nerede, o, dersine çalışmamış talebe karşısındaki çatık kaşlar?, gürliyen, titreten sesler?.....

İbrahim Hakkı, konuşmalarında, hatta münakaşalarında bile yüksek toleranslı. Karşısındakinin düşüncelerine değer verir, gerekirse, müeyyidelerinin ve mantığının kuvvetli çelmelerile ve tatlılıkla kolayca karşıındakine fikirlerini aşlar. Bunda da yüksek öğretmenlik vasfı kendisine yardımcı olur.

İbrahim Hakkının saygıya dayanan otoritesi hususî hayatına kadar yayılmıştır. Sayın öğretmenime ait bir iki hatıramı anlatmadan geçmiyeceğim.

Şu anlatacağım hatıra belki 20 sene evvele aittir.

Bir gün, Niğdenin yıkılan maarif gazinosunda, dışardan gelmiş aziz arkadaşım Naci (şimdi Adana öğretmeni okulu direktörü) ile görüşüyordum. O esnada, yoldan geçmekte olan öğretmen Hakkı, Naciyi gördü onu da çok sevdiğinden yanımıza gelip oturmuştu. Gazinoda bulunanlar, gazinoya oturma âdeti olmayan bu sayın öğretmeni yanımızda görünce çoğu eski talebeleri

ve memur bulunmalarile suç üstünde yakalanmış gibi kimisi tavlayı örttü, kimisi iskambilleri sakladı, bu hal, öğretmen Hakkıyı tanımayanlara da sirayet etti, böylece gazinoda bir sınıf inzibatı canlanıvermişti.

Diğer bir hatıramı da anlatmak isterim.

Vaktile Niğdede öğretmenlere kurs yaptığımız zaman, kıymetli meb'usumuz Bay Naimin delâletile öğretmen Hakkı için de bir gün yapmıştık. Bu günden hedefimiz, hem öğretmenimize sevgimizi sunmak, hem de köy öğretmenlerine meslekin kutsallığını anlatmaktı.

Gün bittikten sonra salondan çıkmakta olan Niğdenin ileri gelen iki tüccarı bir birile şöylece konuşuyordu :

Bizler, söz de bu memleketin zenginleriyiz, bu zatın manevî zenginliği karşısında bizim paraca zenginliğimiz ne kadar sönüktür.

Diye konuştuklarını işitmiştim.

İbrahim Hakkının öğretmenliği hakkında da kısaca arz etmiş olayım ki :

Henüz terbiye metodlarının şumul-lüce bilinmediği o devirlerde öğretmen Hakkı şuurunun açtığı bir çığırta takririni tok sözlerle yürüten iyi bir öğretmendir.

Sâdinin felsefî ve ahlâkî düşüncelerini hayattan örnekler vererek, kâh Ata sözlerle de süsliyerek anlatır, ders mevzuunu canlı hükümlere bağlardı, derslerinden de böylece çok faydalanırdık.

Bugün her talebesi, eminim ki bu değerli öğretmene karşı, benim gibi

Hiç ölmeyen bir hatıra

Mehib ve munis bir sima. Ne vakit hatırıma getirsem, Hoca, pür ve kar ve temkin, bu sima ile gözümün önüne gelir. Onu sarık ve cübbesinin içinde, yüzünü çerçevesiyen kara sakalile müteassıb, cahil - haydî maruf kelimeyi kullanayım - bir "yobaz" zannedenler, derini görmeyen, o haricî kalıbın altında Şefik, ince, nüktedan bir şair ruhunun vücudunu anlamak kabiliyetini haiz olmıyan tahtsızlardı.

Taliin menhus bir tecellisile, mülkiyye müfettişliğinden açıkta kalarak, Muallimlik ile geçinmek zaruretini duyduğum bir sırada idi ki Hocayı, Niğdede bir münevverler zümresinin arasında, yahud ekserisi talebesi olan gençlerin başında görmüşdüm. Az söyler, söylediğini mutlaka düşünüp, tartarak söylerdi. Fikirlerini ekseriya - tarzı galib - mizah şeklinde ifade etmekden hoşlanırdı. O zaman "Cemiyetiyaran" başlığı altında, o münevverler zümresini tasviren, kaleme aldığım bir yazıda Hocanın ağzından şu manzumeyi kaydetmişdim :

kalbinde derin bir sevgi taşır. Gençliğin bu derece sevgi ve saygı ile sardığı bu öğretmenimiz, Niğdemizin bir fazilet güneşidir,

Bu güneş, bugün tâbii yüzlerce yıldızile halkevimizin manevî semasını aydınlatmaktadır. Onu takdis ettiğim kadar da bize çıkaracağı Broşürle bir ülkü ziyafeti vermediği üzerine alan Niğde Halkevini ve gençliği tebci ederim.

Ziya Gökçetin

Bir zaman bıraktım elimden gilki şi'iri, dilsitan,
Subhai mercanı tutdum aşkı yezdane delil .
Kudreti hilkat önünde, hak bu ki, sabrı cezil
Gösterib, küsdüm cihâne; ey nigâhı teşnegân,
Şimdi bir hurşid önünde terki zühhd etsem ne var?

Hoca müteakiben bana bir neşide ithaf etmişti :

Vok dest - girin efsus, ey millet - i fütade
Kabrın iç'n hazırla suzişli bir kitabe .
Sen, ey avam sınıfı, herhalde sen degilsin
Ahfad mahzarında lââyık olan itabe .
Sen eyledin bihakkın ifayı deyni gayret
Alın açık, yüzün ak, gittin rehi savabe .

Diyerek, vazettiğim teşhisi biraz d - ha açıklıyor, neslen ve ruhân demokrat olduğu için, eski bir tabirle, "avam" denilen kütleye karşı beslediği derin ve haklı muhabbeti ifade ediyordu .

Hocanın hayatı sükûn - ü rahatla geçmemişdir. Fırtına denecek kadar gürültülü safhaları yokdur; lâkin bütün şefkatı, bütün gayreti, bütün ciddiyeti ve bütün ehliyyetile tedrisatına devam ederken vakit vakit zarbelere, yersiz ve haksız muştalara uğramış, mustahak olduğu huzur ve saadeti - vâ esefa kil - bulamamışdır. Buna, kendi itikadınca, müşkülpeşendliği sebep olmuş Lâkin Hoca, taliin o cilvesine de feylosofane bir tebessümle mukabele etmiştir :

Her hali tabii görebilseydim ne olurdu .
- Düşvar pesend tabî'dan âlemde ne çekdim!
Bektaşî-i lâkayd gibi, bir gün eşekten
Düşmüş de demiş: "çok iyi! zaten incedim."

* *

Kendisine sevgim kadar saygı besledigim
Hocayı görmiyeli onsekiz yıl oluyor. Eakat

BAY İ HAKKI EROĞLU HAKKINDA

Edib Âli Bakı

Rüştiyenin son senelerinde, şiire hevesimiz başladığı sıralarda, muhitimiz şairlerini sorub araştırırken Kayseride Galip, Niğdede muallim Hakkı isimlerini duymuştuk. Bir az sonra, hocanın en yakın dostlarından Nevşehir düyûnu umumiye memurlarından Bay Nailin evine misafir geldiğini işittim ve mahcup bir çağda ziyaretine koşarak orada şairihayran hayran seyyir eylemişim. Fakat hocanın, belki de bu meçhul hürmetkârından hatırasında bir şey kalmamıştır .

Fikretin Rübabı şikestesinde meşhur (nef'i) atlı şiirini okurken karşımda daima kara sakal ve çatık kaşlarile Hakkı Eroğlunu tahayyül ettim .

Umumî harp sonunda Niğdeye, babamın yanına geldiğimin ikinci akşamı şairle görüştük. Çok geçmeden sıkı bir dostluk ve samimiyyet havası yarattık. Değerli arkadaşınız Naci Ecerle birlikte, en büyük dil'i Hakkı olmak üzere edebî bir müselles teşkil ettik. Hemen, her vakit bir arada her zaman keyf ve

mehib ve munis siması hiç bir vakit hatımdan silinmiş degildir. şimdi, sarık ve cübbe yerine kaim olan, palto ve şapkasile, kim bilir, daha ne kadar sevimlidir?...
Kadı Köy 29 9-940
Müteakait Valilerden
Ali Kemali Aksüt

ren bir hayat geçirdik. Hassatan şairin ılık ve samimî hücresinde, fazilet örneği bir adam huzunda geçen tatlı ve uzun sohbetlerin elân kafamda eşi bulunmayan akislerini duyarım. son zamanlarda, zekâsile ve edebî kabiliyyetile hayret ve takdirlerimizi celp eden Hüseyin Nail de aramıza karışmıştı. Bir muhitin çocukları olarak (Vilâyet Şairleri) nin kendine has tevazû ve âlemini içinde geçirdiğimiz o günlere ben elân hasret çekerim .

Hakkı hocanın edebî şahsiyeti hakkında düşünüş ve mutalâalarına gelince :

Niğdede bulunduğum zaman (mecmua, i, eşarı) nı tamamen gözden geçirmiş, bütün şiirleri üzerinde görüş ve takdirlerimi uzun bir tedkik yazı ile tesbit ederek mumaleyle göndermişim. Bu itibarla o zamanki şiirlerine ait fikir ve hükümlerim verilmiş bir haldedir .

Yeni şiirlerini görmek fırsatına nail olamadım .

Hoca şüphesiz, tam manasile anadan şair doğan bir bahtiyardır. Heman hayatında Niğdeden bir yere çıkmadığı halde, kendi muhitinde ve kendi âleminde yetişebilen Anadolu'nun en büyük şairlerinden biri olmuştur .

Kayseride, medreselerin metotsuz tahsilini keskin zekâsının ışıkları altında feyizli bir hale sokmuş, Türk Arab ve Acem edebiyatında edindiği bilgileri kendi ırfan adesesinden geçirirken etrafına rengârenk şiir hüzmeleri halinde serpmiştir .

Şairin sade ve selis ifadesile, kursuz ve pürüzsüz şiirleri, âdeta İstanbulun en yüksek sanat atölyelerinde tıraşide, güzel parçalar halinde gözümüzün önüne serpilmiştir.

Şiirlerinde hassatan, milli, ahlâkî ve vatanî mevzularda en muvaffakiyetlilerini vermiştir.

Mehmet Akifin hem muasırı ve hem maakibi olan şairin onun gibi olan yerleri pek çoktur.

Akifi çok sevmiş ve Türk edebiyatında en ziyade ona hayran kalmıştır.

Ben Niğdede iken merhum Akifin çanak kale hakkındaki şiirini elim bir gafletle görememiştım. Dünyanın en büyük kahramanlığına şahit olan o yerlerde, şehit fatihlerimize yapılan bu muazzam şiir ve sanat abidesile Akif Türkün en içli ve en büyük şairliğine yükseldiğine ben de kanâat ediyorum. Biraz gece kalarak ..

Aziz üstadın en iyi meziyetlerinden biri de daima velût bir şair olmasıdır. O, şiir ve sanat örsünün başında otuz, kırk sene evvel ne ise yine odur.

Aynı kuvvet ve aynı meharetle elindeki mevzuları istediği gibi işliyor, ve çetrefil vezin kalıpları içinde ahenkdar bir şellâle gibi akıtıyor ve bize hâlâ sevimli, hâlâ en lâtif armağanlar vermekte devam ediyor, daha uzun seneler onun rûbâbının tatlı nağmelerini dinlemeyi dileriz.

Bay Hakkının yeni bir eserini gördüm. Beş altı ay zarfında, şarkın en büyük sanat abidelerinden biri

olan (gülistan) ı güzel bir üslubla Türkçemize çevirmiştir. Derin bir haz içinde mutalâa ettiğim bu kitabdaki şiirlerin, Akifin dilile manzum olarak tercümesi ayrı bir hususiyet ve güzellik arz ediyor.

Bu muazzam eserin vaktile haşiyeli, izahlı, veysîlerin kalemile yapılmış tek tük tercümeleri, bazı eski kütüphanelerimizin yazma kitapları arasında göze çarpmakta ise de aslından daha zor anlaşılan bir şekle sokulmuş tercümeler, helki hiç okuyucusu olmıyan betbaht bir kül fet halinde durmıya mahkûmdur.

Üsdadımızın tercümesi, en iyi, en faydalı şekle ilk defa dilimize hediye edilmiş sayılır. Niğde Halkevi bu güzel eseri tabettirebilmek imkânını bulursa yalnız Vilâyetimizin değil, bütün memleketin nurlu gençliğine hizmet edebilmek şerefine öğünmeğe bir hak kazanır.

Ben onu, bütün hayatında, Vatan ve Türklüğe perestîş eden, fazilet ve insaniyet aşığı, vefakâr, civanmert Eroğluer bir Türk evladı olarak tanıdım. Onun en eski hayranlarından ve dostlarından biri olmak itibarile Niğde Halkevinin, göstermiş olduğu yüksek kadirşinaslığı içten gelen bir hararetle tebrik eder ve büyük üsdadı bu sütünlarda hürmetle selâmlamak fırsatını bana verdiğinizden dolayı ayrıca teşekkürler sunarım.

Anlaşılmamazlık

Niğdenin muhterem ve selis şairi « Hakkı Eroğlu » nu ilk gördüğüm zaman, işte « mahcub bir vekar, bir samimiyyet ve fazilet kalesi » demiştim. Bu sebeble ondan gelen her sözün isabetli olacağına kail olarak edebî yazılarımın hakikî kıymetini ölemek için kendisine yazılarımı sundum. Ve duygularını yazmasını rica ettim. Hayfâ ki aldığım cevap beni mahzun etti: O yazılarının « anlaşılmaz » olduğunu söylemişdi.

Aradan seneler, seneler geçti. Şimdi de İstanbulda yeni bir edebiyat mektebi türedi: Yazılarını hiç kimse anlamıyor. Hatta pek hassas şairimiz Orhan Seyfi, bunların « deli saçması » olduğuna iman ederek Bimarhane müdürüne bu zatleri alenen jurnal etti. Şimdi ben de « yeni şiirleri anlamıyanlar » arasındayım. Hakkı Eroğlunun vaktile benim hakkımda düşündüklerini aynen ben de yeni şairler hakkında düşünüyorum. Nihayet seneler, Hakkı Eroğlu ile aramızda böyle bir bağ örmüş oldu.

Fakat ben şimdi im'an nazarile derin derin düşünüyorum. Vaktile ben Eroğluna beni anlamadığı için nasıl mahzun oldumsa acaba şimdi ki gençler de, bizim onları anlamak için bir yol aramadığımızı mahzun olmuyorlar mı? Çünkü ben vaktile nasıl samimî isem şimdiki gençlerin de yazılarında samimî olduklarına kaniim.

Evet eski ve yeni her ikisi de samimî oldukları halde acaba bir birlerini niçin anlamıyorlar? Ben bunun sebebi, - münekkî yokluğu - dır diyorum. Bizde tenkit, ancak indî ve karakuşî hükümlerle bir kimseyi « medh veya zem » manasına geçiyor. Halbuki tenkit, bir eserin ne için güzel olduğunu, ne için anlaşılmaz olduğunu, onda zahiren gizlenmiş gibi görünen hakikî mânâyı izah eden, onu izhar eden bir kalemidir. Ancak böylelikle her ikisi de samimî olan eski ve yeni gönüller birleştirilebilir.

Hatta anlaşılmamazlık yalnız eski ile yeni arasında olmaz, iki yeni ve iki eski arasında da olur. Nitekim her güzel eskinin yanında bir de « fena eski » olduğu gibi « güzel yeni » nin yanında « fena yeni » de vardır. « Güzel yeni » nin anlaşılmamazlığı zâhirî olup hakikatte pek vazıhdır. Fakat bu noktadaki nükteli anlayamıyan « ikinci sınıf yeniler » yeniliğine ne olursa olsun hatta saçma da olsa muhakkak yeni bir şekil bulmak » sanırlar. Bunlar san'atı bir canbaz oyunu zannederler. Halbuki biz bir canbazı güzel şey yaptığı için değil, sadece mahir olduğu için seyrederiz. Vaktile bir mısraî kâmil noktasız harflerle yazmak gibi güç oyunlar eski edebiyatta da vardı. Bunlar hiç de güzel değildir.

O halde bu zahirî anlaşılmamazlığın sebebi nedir?

Bu, sadece, gülistandan gülyağı çıkarmak gibi teksif arzusu ile başlamıştır. Meselâ « fenerin içindeki lambanın fitiline bir kibritin alevini

dokundur » diyeceğimize sadece « feneri yak » deriz. Bunu feneri yakıp kül etmek mânâsına anlamağa kal kanlar pek safdil insanlardır. Keza « Ahmet arslan gibi kuvvetli, arslan gibi cesur, arslan gibi vakarlıdır » diyeceğimize sadece « Ahmet arslandır » deriz. Bundan sadece lüzumsuz kelimeler hazfedilmiştir. Buna karşı artık birisi çıkıp da « Ahmed insandır, nasıl olur da hayvan olur? » diye sorarsa ona güleriz.

İşte bu istiareleri fevkal'âde çoğaltıp umumileştirirseniz « Senbolizm » e varmış olursunuz. Ahmed Haşım neslinin vaktile yaptığı da bu idi. Fakat senbolizm gayeye vardığı için artık bu yolda ilerileyemiyoruz.

Gerek Avrupada, gerek bizde şiirin ilerilemesi için san'atın esas tariflerine bakılarak oralardan alınan kuvvetle ileri atılmak istenmiştir.

Hakikaten bir san'at eserindeki mânâ iki türlüdür: Birisi o eserin doğruca ifade ettiği şeydir. Meselâ: Bir halıya bir manzara tersim olunmuş ise o halı bir manzara gösteriyor. Birinci mânâsı budur. Keza musikide bazı musikişinaslar keman ile bir çocuğun ağlamasını taklid ederler, veyahud piyano ile bir fırtınanın seslerini taklid ederler. Bunu duyan kimse bir çocuğun ağlamasını ve fırtınayı bu seslerden tanımak ve tahattur suretile bu eserin dediğini anlamış olur. Böylece bir şiir de meselâ « sevdiğime yalvardım, beni reddetti » mealinde bir şey söylüyorsa biz o koğuluş manzarasını tasavvur suretile bu şiirlerin mânâ-

sını anlarız. Fakat musikî yalnız bir çocuğun ağlamasını veya fırtınayı takliden ibaret olsaydı ve bir halı seccade bir manzarayı gösteren bir pencereden ibaret olsaydı ve güzelliği yalnız gösterdiği manzaranın, taklid ettiği sesin güzelliğinden ibaret kalsaydı ne kadar tatsız olurdu. Halbuki bir halı, hatta yaprak şekillerine bile muracaat etmeksizin gayet mükemmel nakışlar, hat ve renk ahenkleri yaptığı gibi musikî de harici hiç taklid etmeksizin, haricin kuruluşunun, mantığının kanunlarıyla aslâ alâkadar olmaksızın başka bir mantıkla, seslerin muhteşem ahenklerini bina etmekde ve onlarla başka lisan gibi bize çok belîğ şeyler söylemekdedir. Bu da ikinci mânâdır.

Bunun gibi biz de meselâ rüyada aslâ mantık bağı ile alakadar olmaksızın bir âlem yaşıyoruz. Meselâ bir çiçek görüyoruz, bunun aynı zamanda bir çehre olduğuna iman ediyoruz. Göklerde uçuyoruz, buluttan kanatlar takıyoruz ve buna şaşmıyoruz. Bir fotoğrafa nazaran bir halının hiç bir şeye benzemiyen kargacık burgacık nakışları nasıl mantıklı fotoğraftan binlerce defa daha güzel ve kıymetli ise rüyada gördüğümüz hayal ve hulyalar da ekseriyâ hakikî âlemden pek daha cazib ve güzeldir. İşte nasıl ki bir halı sadece bir manzarayı gösterince halının güzelliği, sadece o manzaranın güzelliğinin bir tercümanı, bir tâbii ise şimdide edebiyat sadece anlattığı vakanın güzel olup olmamasına göre kıymet alabiliyor. Halı eğer

Hakkı Eroğlu

bugünkü edebiyat gibi sadece « haricinin bir manzarasını göstermek » devresinde kalsaydı Türk ruhu, o cihanın dört bucağında inceliğine hayran kalınan Türk ruhu, o aslâ bir manzara göstermiyen nakışlarının büyük sanatını gösteremiyecikti. Musiki de eğer « bir ağlamayı taklid » devrinde kalsaydı bu günkü ince Anadolu havaları doğmıyacaktı. İşte edebiyatta henüz « manzara gösterme, ağlamayı taklid etme » devresindedir. Edebiyatı bu devirden kurtarmak lâzımdır. « Kelime medlûllerile » (rüyada olduğu gibi, bu medlûlleri, şenliyyetin mantığıyla alâkadar olmaksızın, fakat sanatın mantıkile terkip ederek) leziz ve muhteşem ifadeler yapmalıdır. O zaman edebiyat hakikaten ilâhî bir san'at olur.

İşte yeni san'at, bilerek veya bilmiyerek, bu gayeye doğru gidiyor itikadındayım.

Herhalile bir « akpınar » olan şairimiz Eroğlunun eski vadide gösterdiği muvaffakiyyetleri bu vadide de göstermesini bekleriz.

6/10/1940 İstanbul

Dr. Reşid Süreyya Gürsey

317 Senesinde Rüstiye'yi bitirip gurbete çıkmış ve 319 da Niğdede yeni açılan idadiye dönmüştüm. O zaman idadının farisi muallimi olan Hakkı hoca vakur ve çok ciddî tavurlarile beraber talebelerini evlat gibi okşayan ve terbiye eden bir zat idi. Biz henüz küçük olduğumuz hâlde zaman geçtikçe onun herşey hocası olduğunu öğrenmiş bulunuyorduk. Niğde idadisinden diploma alacağımız zaman altı kişilik sınıfımızdan her birimiz tevzii mükâfatta muhtelif lisanlardan birer nutuk okumaya memur edilmiş-tik. Hocanın bana olan tevccühüne atfediyorum ki kendi bilgi ve kendi belâğatile hazırladığı fursce nutku okumayada beni memur etmişti. İşte o günden beridir ki hocanın büyük-lüğünü daha iyi kavramaya başlamıştım. O günden bu güne kadar geçen 37 sene gibi uzun bir devir içinde hiç bir zaman unutmadığım aziz Hocam halâ o evsafı haiz ve artırmış desem caizdir. Aldığı Soy adına bihakkın lâıyk olan hocanın dürlü insanî meziyetlerini saymaya benim dilim yetişmez kanaatindeyim. Sevgili yurdumun Halkevinin hocama yeniden hürmet ve saygılarımı sunmaya bana vesile vermiş olmasından duyduğum zevk ve sevinci düşünerek evimize de şükranlarımı arzederim.

Ankara Belediyesi Fen Müdür
muavini yüksek Mühendis

Niğdeli

Asım Doğanay

Üstad İbrahim Hakki Eroğlu'ndan

Bâzı örnekler

KIT'A

Eyler ancak cevheri zâtîsi varsa inkişaf
Kabiliyetsizlere te'siri yoktur mektebin.
Çul, palan, kusgun, kolandan başka hiç bir
farkı yok
Şimdikiyle bin asır evvel gelen bir merkebin.

KIT'A

Herkes alınca bir soyadı ben de istedim
Bir şâirâne soyadı. Lâkin maalesef!
Bulmak müyesser olmadı, yağmaya gitmiş hep
Soysuzlar etmiş en güzelim adları telef

BİR HATIRA

Akpınarın muallim İbrahim Hakkinin
ince ve mültevvî duygularına mâkes
olan sahifelerinde birkaç kelimecikle ben
de ger almak istedim. Bu cür'eti bana
telkin eden sebep aziz hocamı bir edib
değil, hoş sohbet, samimî, vakur bir
arkadaş sıfatıyla tahlildir.

Muallim İbrahim Hakki ile Dumlu
pınar mektebinde bir kaç sene arkadaş
olarak çalıştık.

Talebe iken çatık ve gür bir kaş, siyah
sık bir sakal, uzun bir boy, heybetli bir
cüssenin bize telkin ettiği korku ve hür-
met arkadaşlık devremizde de yaşamış,
tek tek çıkan manalı sözlerine her mu-
hatap oluşumda aynı hürmetin tesiri
altında kalmışumdur.

Muallim İbrahim Hakki hususî ha-
yatında fevkalâde hoş meşreb ve nük-
tedandır. pek az konuşmasına rağmen

KIT, A

Niğde bakımsızsa da, dilber yine
Gülleri fersûde gülistan gibi
Kıymetine heyeti vermez hâlel
Köhne çul altında küheylan gibi

KIT'A

Maksadın halka yaranmaksa şudur kaidesi :
Her havâyâ ayak uydurmayı bilmek lâzım .
Bu da külfetli değil: Sadece kamusundan
(Sıdk) ı (ihlâs) ı (samimiyet) i silmek lâzım

konuşuşunun ruhlalarda bıraktığı tatlı
intiba uzun bir ömür taşır ..

Muhterem/sultanî Başmuallimi iken
arkadaşları arasında [kırtipil] adlı
bir mecmua çıkarmışlardı. o zaman
mektepte kuran hocası bulunan hak-
katen kırtipil bir zate izafeten mecmu-
aya bu ad verilmişti. Bu hoca mek-
tepte yatar kalkar ve boş zamanlarında
kırmızı eğirdi. Muallim İbrahim Hak-
ki mecmuanın kapağına yapılan (kır-
men eğiren bir adam) resminin altına..

Kırtipil pek nekgûdur bal mı bal
Söyle karî nerde gördün böyle mal .
Mübtelâyı gam isen hiç durma gel
Kırtipilden kendine bir nusha al
Kırtipil hocanın o zaman arada sırada
nusha da yazdığı düşünülürse İbrahim
Hakkinin şu bir kıt'a içine sığdırdığı
cinasların mebzuliyetine hayran olma-
mak elden gelmemektedir.

H. Sandallı

KIT'A

Ben böyle tatlı dilli adam görmedim henüz
Anlat bana, nenin nesisin ? in mi, cin misin?
Bir an içinde aldın olan ızdırâbımı
Doktor musun ? mübârek adam ! aspirin misin?

MESNEVİ

Cihan cihan olalı hiç değişmedi bu eda :
Hanım kırarsa kaza ! işçi kız yaparsa hata
Küçüklerin görülür en küçük kusuru büyük
Büyüklerin sayılır en büyük hatası küçük
Beşer Adâleti hazmetmedikçe yükselemez
Fakat o mideye böyle şifalı şey gelemez

KIT'A

Ey zümrei nisaya horosluk satan ricâl
Şimdi nasılsınız ? Beliniz döndü mü buza ?
Evvel tahakküm eyler idik biz hanımlara
Anlar da şimdi geçti mukabil taarruza

KIT'A

Yaşlı başlı deyerek seçtiğiniz -
Babalar, yaşlı, fakat başlı değil
Öyle genç var ki huzurunda anın
Çıkarıp şapkani hürmetle eğil !

KIT'A

Öyle tadsızdı ki hitâbeleri
Dinliyorken uyustu kaldı beden
Ağzı ayrıldı samiinin ama
Hayretinden değil de esnemen

KIT'A

Benzetenler oluyor hazreti üstâda beni
Benzemem amma yine çıldırıyor, hopliyorum
Kaldırıp hirmeni ırfânını gitti Akif
Ben onun geçtiği yollarda başak toplıyorum

YEŞİL TÜRBE

Bakıp imrenen ey muallimlere !
Bu gıpta rica eylerim kimlere ?

Sana pek mi cazip göründü bu yol ?
Neden dinliyorsun uzaktan davul ?

Dışından güzel bir yeşil türbedir
İçinden bakanlar heman « tövbe ! » der

Neden mi ?.. Evet haklısın : Çünkü sen
Görürsün Muallimleri zâhiren

Müreffeh. Hemen ay başı geldi mi
Çeker herbiri üç bini, beş bini

Eder günde üç dör saat iştiğal
Okuttukları derste hep kilûkal

Yazın bir de tâtili vardır üç ay
Bu iş peynir ekmek yemekten kolay

Hilâfı hakikatsa da öyle bil !
Vakit gelmiş olmak gerek, çaldı zil.

Beni eyle takib dershanede
Neler var neler ! Bak, şu kâşanede

Girersin sınıfta var üç beş alık .
Başından sarar der'akap hastalık

- Kazâdan, belâdan hüda saklaya !-
İçinden birin kaldırır tahtaya

Sorarsın, geçen dersten bihaber .
Büyük özü : Yokmuş o derste meğer

Otur ! Dersin : Artık o kurtuldu ya .
İkinci alıkta geçer tahtaya .

Filân şey'i söyle ! Cevabı şudur :
Efendim ! Bugün hastayım . Geç, otur !

Çocuk haydi, sen söyle ! Bilmem, neden ?
G : 3 3 1 g ü n kitabı yitirdim de ben..

Otur sen de .. Sen söyle kalk dersini !
Sana bir özür serdeder yepyeni:

Efendim ! Bu akşam ben annem ile
- Bir iş çıktı da -gittim ablam gile

Tevalî eder böyle vahî özür
Muallim, zavallı Muallim ölür

Derin bir sükûta varır ortalık ..
Demek ki, azizim! Şu bir haftalık -

Mesafî temamile gitmiş boşa ?
Evet, öyledir . Çare yok olmuşa

Zarurî.. Muallim (Meza mameza)
Deyip dersi tekrâr eder bir daha .

Gelir dersi atı yine aynı hâl
Tekerrür eder : Her biri bîmaâl -

Birer mazeret serdedir . Dinle sen,
İşin yoksa hiç durmadan inle sen,

Nasihat edersin, o müsmir değil
Cezaya dikersin' müessir değil

Dikilmiş durur karşına put gibi
Yenilmez, yutulmaz ham armut gibi

Düşün gayri sen milletin halini
Düşün geçmişi, devri ikbalini

Düşün, avrupanın yaman kasdını
Düşün onların biaman kasdını

Cehalet yüzünden giden canları
Teseyyüp yüzünden akan kanları

Düşün Avrupayı yutan kurtları (1)
O feyyaz, o münbit güzel yurtları

Düşün Asiyaya dönen gözleri (2)
Düşün, Türk için söylenen sözleri

Düşün, biz neden böyle kaldık geri ?
Ne maksatla açtık şu Mektepleri ?

Düşün, işte bunlar vatan gençleri
Şu gençler için çektiğin rençleri

Düşün, mülkün ümmid âtisini
Düşün, Türkün ihmali zâtisini

Düşün, başka milletlerin halini
Düşün, onların fikri cevvalini

Eğer havsalar darsa kahröl, geber !
Bütün bu azabı Muallim çeker...

Muallim, ya gâyet metîn olmalı (3)
Veyahut çocuklar fatîn olmalı

(1) Osmanlı Avrupası

(2) Asyadan maksat Anadolu'dur .

(3) Buradaki metinlikten pişkinlik, teessür duymamak manaları kastolunmuştur .

Ve illâ çekilmez bu müziç hayat.

Şu bir saate büsbütün kâinat

Verirse mükâfat, kâfi değil

Demek var ki: «Memnun degilsen çekill»

Çekilmek kolaydır, fakat başka bir-

Cihet var ki güçtür: Çocuklar ne yir ?

28 Kânunu sani 337

BEYIT

Her göz bir olmaz anneciğim ! dinle gel beni

Bir kem nazar isabet eder, açma, sineni [*]

(*) Ben 66 Yaşındayım, Annemin Yaşında siz hesabedin.

KITA

Hayatım, sergüzeştim pek basittir :

Kitabı ömrümün gamdır müfâdi

Cefâyî dehri çekmekten usandım

« Merahût kâşki mâder nezadı ! »

**Büyük Gazimizi rencide eden mahud
tekrir münasebetile :**

Sendeki fazlû kemalât intihab eyler seni

Azmü iman, sıtkı niyyat intihab eyler seni

Mucize izhar edüp ihyayi emevat eyledin

Şadolan ervahi emevat intihab eyler seni

Sayenizde düşmanından intikam ahzeyliyen

Canlı millet, şanlı rayet intihab eyler seni

İntihap esbabı mefkud olsa, bilfarz, cümleler

Son vukûat, son fütühat intihab eyler seni

Zişuur insan deyil, az çok duyan hayvan deyil

Ot, ağaç, hatta cemadat intihab eyler seni

Serteser sükkânı dünya olsalar haknaşinas

Yerde kalmazsın semavat intihab eyler seni

KITA

Hercümerc olsa cihan eczası etse inhilâl
Payidar oldukça zerrat intihab eyler seni

Nezdi haktan ba'solundun ey büyük müncî
bize

Hazreti Allâh bizzat intihab eyler seni

NIĞDE

Bir tarafta yem yeşil bir cennetülme'vası var

Bir tarafta kupkuru bir kerbelâ sahrası var

Bir tarafta gül açar, bulbül öter, altın biter

Bir tarafta yokluğun eşkâli hayretzâsı var

Bir taraf abu hayatbahşa ile sirab iken

Bir tarafta katre yok, bol bol suyun kavgası

var

Bir tarafta kalmamıştır bir yeşil yaprak bile

Bir tarafta hiç sıkılmaz kıpkızıl elması var

Bir tarafta bağü bostanın tarebza nağmesi

Bir tarafta çöllerin feryadı vaveylası var

Bir taraf her dem bahâr neş'ei sihhat iken

Bir tarafta teşnegânın dâimî hummâsı var

Bir takım mâmureler şimdi harab ender harab

Bir yığın virânede bin bâğı nevpeydâsı var

Kırk yıl evvel böyle miydi? Niğdenin vaziyeti?

Bir sorun! bu beldenin de piri var bernâsı var

Seyredenler Niğdeyi teşbih ederdi cennete-

Niğde bir cennetti amma, çok uzun ammâsı

var

7 / Eylül / 930

KITA

Senin mesrur zannettiklerin de

Esiri bendi gamdır itimad et!

Beşer mihnetle tev'em halk olunmuş

«De rin Dünya kesi bi gam nebaşüt»

Herkesin gönlünde vardır bir Kemâl endişesi
Vardır eshabı kemâlin de zeval endişesi
Mahı nev gayret eder de bedri kâmil olmaya
Zannedersin yok mudur bedrin hilâl endişesi

KIT'A

Biz bûyi gülle tûlü zaman ülfet etmişiz
Meyletmeyiz derunu siyah renkilâleye
İnsan doğanlar öylece insan kalır yine
Tırtıl değildir uğrıyacak istihaleye

ÖKÜZ MEHMET PAŞA

Etmezdi salıfın hareket keyfe mayeşa :
Bir gün maiyyetile berâber Öküz Paşa

Akdeylemişti haymede bir bezmi meşveret
Herkes beyanı re'y ediyordu nöbet nöbet

Feryada başlamaz mı o esnada bir öküz
Huzzâr baktı birbirine, gizli kıpdı göz

Merdi zarif farkına vardı işin, dedi :
Fehmettiniz mi siz ? Bana ağabey ne söyledi

Hâşâ efendimiz ! Dedi huzzar bittemam
Artık Paşa verir mi bu hâşâyâ ihtimam?

Yok, yok ! Biraderimdir o hayvanı hoş kadem
- Pek haklıdır - şu yolda bana eyliyor sitem :

Biz, ırkı pâk, seciyesi tam bir fasileyiz
Hayvanların içinde şerefli kabileyiz

Hemcinsinizle verme münasibken el ele
Lâyık mı toplamak başına böyle hergele?

Gel kardeşim, gel, etme eşeklerle ihtilât
Yoktur meyanenizde sizin hiç münasebat .

RUBAİ

Öldük yeter, ey kadirü kayyum, yeter !
Biraz da bize nusratın olsun rehber,
Biz mâsiyet erbâbı isek icmalâ
Düşmanlarımız pek mi itaatperver ?

ARTIK ACIMAK YOK

Artık acımak yok . Bize öğretti vukuat .
 Kerrat ile ettik bunu biz tecrübe bizzat :
 Mahmilerimiz hep bizi öldürmeği kurdu
 Kim naili ihsanımız olduysa kudurdu
 Mertlik te değil safderunluk ta bu haslet ?
 Cinnat desem etmiş olurum belki isâbet
 İyilik olur amma onu insana yaparlar
 İyilik mi bilir böyle kudurmuş canavarlar
 Ey Türk ! Nekadar mesleki merdîde sebat kâr
 Olsan diyecekler yine barbar, yine barbar
 Merdliklerini aczine hamleylediler de
 Düşmanların uğrattı nihayet seni derde ..
 Öyleyse kapansın ebediyyen o sahife
 İhsâna taalluk eden efkârı sehife
 Paslandığı elverdi, sıyr, paslı kınından
 Etrafına kan sıçrasın artık kılıcından
 Öldür !.. Yetişir öldüğün ey şanlı gazanfer !
 Olsun yedi kahrındaki şimşir muzaffer
 Düşmanlarına bânkaveş sâika endaz,
 Artık unutulsun o tesamuhle o içmaz
 Gir ! Kûçei âdâya, şebistânına uğra !
 Rahmeyleme, affeyleme, safheyleme, doğra !
 Dullar ve yetimler ayak altında sürünsün;
 Enhayı vatan velvelei mahşere dönsün !
 Taştan katı olsun yüreğin, görme, eşitme !
 Affeyleme, safheyleme, hiç merhamet etme !
 Bir kerre düşün: Merhamet ettik te ne bulduk?..
 Yak ! yık ! yürü ! ez ! parçala ! artık acımak yok.
 1 Kânunu_sani 336

NE İDİM, NE OLDUM ?

Müdürdüm bir zamanlar .. Yardak oldum .
 Mükellef bir kasırdım, çardak oldum
 Ne düzgün bir kumaştım kardak oldum
 Hulâsa : Eski çamdım bardak oldum

« Zaman icabıdır » dersin cevapta,
 Benim de vardı hissem İnkılâbta .
 Fakat az çok kusurum var bu babta :
 Zamana uymadım pek ... Taslak oldum

Teceddüd neşvesile gerçi mestim,
 Fakat hâlâ biraz mâzîperestim .
 Tefeyyüzden ümidi zati kestim
 Ağardı saçlarım bak ! ak pak oldum

11 Teşrini evvel 926

REKLÂM:

Ettin mi niheyet beni âlemlere bednâm?
 Ey vâmı tahammülşiken: veznei eytam!
 Tazyikî şedidin ile bir hamlede ettim
 Bahçemdeki eşcârı asırdideyi i'dam
 Bir fiskilini kesmeğe insan kıyamazdı
 Etmiş deyelim ömrü tabiisini itmam .
 Lâkin, ne odun oldu ya ? bir görmeğe muhtaç
 Bir parça param olsa da bir yük te ben alsam
 Cennetteki tûbâ ağacından kesileydi
 Olmazdı yine böyle dilâvizü hoş endam
 Bir kısmı semen renk, semenden daha cazip
 Bir kısmı zehebfam, zehebden daha bessam
 Yâbisliği teklifi esâğır gibi yâbis
 Sağlamlığı miâdi ekâbir gibi sağlam
 Ehvenliği çamdan ucuz amma yine vermem
 Bir yongasına versen eğer bir kocaman çam
 Derhâl alevlenmesi bir kibrite muhtaç
 Petrol akacaktır kuru elyâfını sıksam
 Tokmak, çivi hep külfet beyhudedir . Adî -
 Bir balta sühuletle anı emre eder râm
 Bir anda olur çıktığı yer buz gibi câmid
 Birden kesilir girdiği yer halveti hammam
 Naklet sobadan ateşini mangala, korkma !
 Ayniyle bulursun yarının ertesi akşam
 Bir hiymeî nâçize ne kıymet veriyor bak
 Bir şairi hoşgû ile bir hamei ressam
 Yerden alarak evcû muallâyâ çıkardı
 Çıksın yapacak var ise bundan iyi reklâm .
 20 Teşrini evvel 339

Sahife	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
7	1	4	Hürmetle	Hürmet ile
»	»	6	Fayda	Faide
»	»	17	Tabığdan	Tâb'dan
»	»	»	Neler çektim	Ne çektim
»	»	24	Leylsar	Leyli tar
»	2	2	Ümid	Ümmid
»	»	»	İtilâf	İtlâf
8	1	1	Küçei	Küçei
»	»	20	Namusumuzu	Namusunuzu
»	2	15	Sen de	Sende
»	»	»	Ebedî	İdi
»	»	16	Şebli	Şibli
»	»	26	Anga	Anka
9	1	7	Tabı tüven	Tâbü tüvan
»	»	10	Hafiyen	Hafiyen
»	»	28	Amma	Ama
»	»	31	Köyi	Kûyi
»	»	35	İşimi	Ayşımı
10	1	21	Elmde	Elim de
»	»	27	Hoş	Hûş
»	»	28	Evlâr	Evlad
11	1	3	Şair	Şâiri
»	»	»	Nefsi	Nefes
11	1	11	Tek sade	Pek sade
»	»	12	Hab girn	Hâbi giran
»	»	16	Her geleni ağzına nakleyiyor	Her geleni ağzına kağıda nakl eyleyor
»	»	22	Hayide	Hâyide
14	2	10	Sınıfı	Sınıfı
22	2	24	Râyet	Rayat
»	»	26	Fütûhat	Fütûhat
23	2	32	Biraz	Bir'az
24	2	12	Vamı	Vâmı
»	»	»	Tahammülşiken	Tahammülşikeni
»	»	29	Hülfet bihûde	Külfeti bihûde

